

SİGARANIN EKONOMİK YÖNÜ"

Ayfer KARADAKOVAN*

ÖZET

Bu makalede sigaranın birey ve toplum ekonomisi üzerindeki etkileri incelenmiştir.

Endüstrinin hızla gelişmesine paralel olarak sigaranın fabrikasyon halinde üretimiyle birlikte tütün tüketimi, dolayısıyla üretimi hızla artarak, 2. Dünya savaşından sonra kadınların da sigaraya alışmaları sonucu toplumsal bir salgın durumuna gelmiştir.

Dünya Sağlık örgütü raporlarına göre yurdumuzda yıllık tütün tüketimi 1972 yılında 1935 yılına oranla % 400 oranında bir artış göstererek, 14 yaşın üzerindeki yaş grubunda kişi başına 1.2 kg 'darı 4.8 kg¹a, yükselmiş bulunmaktadır. Bu rapora göre yurdumuz tütün üretimi bakımından dünyada beşinci, tütün tüketimi bakımından birinci sıradadır (3).

Tütün tüketiminin artması ile birlikte tütün ve sigaranın neden olduğu hastalıklar, sakatlıklar ve ölümler bütün dünyada artmaktadır. Bu durum son 30 yıldan beri sürdürülen retrospektif özellikle de prospektif ve milyonlarca insanı kapsayan 4-20 yıllık araştırmalarla kanıtlanmıştır (2).

Bütün gelişmiş ülkelerde sigaranın kişi başına tüketimi 65-70 ili yıllardan itibaren düşerken, Türkiye 'de gayet düzenli bir artış göstermektedir.

Sigaranın birey ve toplum üzerindeki olumsuz etkisi çok fazladır (17).

-
- E.O. Hemşirelik Yüksek Okulu İç Hastalıdan Hemşireliği Araştırma Görevlisi.
 - 13 Mayıs 1988 Hemşirelik Haftasında Düzenlenen "Sigara, Zararları ve Korunma Yöntemleri" Panelinde sunulmuştur.

Dünya Sağlık örgütü Sigara içme Kontrolü Uzmanlar Komitesi 'nin 1982 yılı raporuna göre, sigara içmenin neden olduğu mali kayıplar üç grupta toplanabilir; üretim kaybı, tıbbi bakım isteminde artma, yangın ve kazalar (19).

1. Üretim Kaybı İleriye yönelik olarak yapılan çalışmalar tütün içiminin erken ölümlere neden olduğunu ortaya koymuştur, 25 yaşında günde iki paket sigara tüketen bir bireyin yaşam süresi sigara içmeyen eşit yaştakine göre 8,3 yıl kısalmaktadır. Bir başka deyişle 25 yaşından sonra içilen her sigara yaşamdan 5,5 dakikalık bir süreyi çekip almaktadır (3, 5).

Hem erkeklerde hem de kadınlarda akciğer kanseri oluşumunun başlıca nedeni sigaradır. Birinci Dünya Savaşından sonra, sigara tüketimi ile orantılı olarak erkeklerde, İkinci Dünya Savaşından sonra kadınların da sigaraya başlamasıyla her iki cinste akciğer kanserine yakalanma oranı giderek artmıştır. Sigara içenlerde akciğer kanserine yakalanma olasılığı içmeyenlere oranla 10 kat fazladır, bir başka deyişle 65 yaşından önceki akciğer kanserleri %90 oranında sigaraya bağlıdır. Singapur 'da 1977 yılında akciğer kanseri ölüm nedenleri arasında beşinci sırada yer alıyordu. Singapur 'da bir yıl içinde kanserden ölen 2386 kişiden beştebirinin akciğer kanserinden öldüğü ve ölenlerin %86 isinin sigara tiryakisi, %2 isinin eski tiryaki olduğu ve yalnız %12 isinin sigara kullanmadığı bildirilmiştir (12). Sigara alışkanlığının akciğerlerde neden olduğu İkinci önemli hastalık da kronik obstrüktif akciğer hastalığı (KOA) dır. 1935 lerden itibaren artmaya başlayan sigara tüketimine paralel olarak KOA 'a bağlı ölüm oranları da artmıştır. ölüm oranından çok hastalığın prevalansı ve maluliyet oranları önemlidir. Çünkü bu hastalar öksürük, balgam çıkartma ve nefes darlığı nedeniyle yıllar boyu sıkıntılı bir yaşam sürmektedirler (6, 4).

Sigaranın neden olduğu hastalıkların bazılarının ölüme neden olmaksızın sakatlıklara yol açması, işe devamsızlığı arttırmakta. bu sakat kişiler kısmen yada tamamen üretici alanın dışına çıkmaktadır (13. 17). Polonya 'nın en gelişmiş sanayi bölgelerinden birinde yapılan araştırma, sigara içimine bağlı olarak hastalanma sonucu işe gelmeme, ölüm v.b nedenlerle ortaya çıkan üretim açığını', sigara üretimi ve satışından sağlanan gelirin iki katına ulaştığını göstermiştir (15).

Sigara içen kişilerin çalışma süresince sigara kimine ayırıldıkları zaman ve sigaranın neden olduğu hastalık ve sakatlıklar nedeniyle işe devamsızlıkları= artması brüt yıllık ulusal gelirin azalmasına neden olmaktadır.

Sigara içen kişilerin emeklilik yaşına gelmeden önce ölmeleri de ulusal ekonomiye işgücü kaybı yoluyla zarar vermektedir (13).

2. Tıbbi Bakım isteminde Artına : Sigara içen kişilerin yıllık tıbbi bakımdan yararlanma oranları sigara içmeyenlerden fazladır (18). Sigaranın ned6ı olduğu hastalıklarda ortaya çıkan işgücü kayıplarına bağlı yıllık ulusal gelir kaybı tütünden alınan verginin sağladığı kazandıktan daha fazladır (14). örneğin Kanada 'da sigara nedeniyle sağlık bakımı ve üretim kaybı giderleri en az 300 milyon dolar olarak tahmin edilmektedir (17, 18).

Massachusetts 'de 1980 da tüm tıbbi harcamaların sigara ile ilgili olanı 7.531,907.000 dolar Tarak tahmin edilmekteydi. Bu miktar tüm tıbbi harcamaların %10 unu o "şturuyordu (8).

1976 'da Luce ve Schweitzer; direkt sigaramın yol açtığı tıbbi harcamalarını tüm tıbbi harcamalarının %7.8 'ini oluşturduğunu bildirmişlerdir (8).

Sigaranın neden olduğu en önemli hastalıklardan biri olan KOAII 'da hastalar tekrarlayan nöbetler ve solunum yetrnezliği atakları nedeniyle sık sık ve uzun süreler hastanede yatmakta ve bu durum ekonomik ve psikolojik açıdan hastaya etkilediği gibi ailesine ve topluma da masraf getirmektedir (4).

Sigara içen kişiler kirli havadan, dumandan, sisten, nezle ve grip gibi enfeksiyonlardan kolayca etkilenirler, işlerinden günlerce geri kahlılar. Kronik bronşitin ilerlemiş şekillerinde gelişen göğüs enfeksiyonları ise çok ağır hastalığa ve çoğu kez ölümlere yol açar. Bunların iyileştirilmesi bir yana, hastanın rahatlatılabilirneSi bile hastanelerde haftalarca bakımı ve tedaviyi gerekurir (3).

3- Yangın ve Kazalar : Yapılan çalışmalar ev ve orman yangınlarının %15-20 'sinir" sigaranın dikkatsizce kullanılması sonucu meydana geldiğini göstermektedir. Amerika Birleşik Devletleri 'nde konutlarda meydana gelen tüm yangınların %30 'u sigara içmeye bağlanmıştır (19). İzmir itfaiye Müdürlüğü 'nün 1987 yılı faaliyet raporları sonuçlarına göre İzmir 'de 1987 yılı içinde meydana gelen 1798 yangının en önemli nedeninin sigara olduğu bu yangınların 734 'ünün sigara imariti nedeniyle çıktığı belirtilmektedir. Bu yangınlar milyarlarca liralık hasara ve can kaybına neden olmuştur (10, 20).

Sigara içenlerin içmeyenlere oranla daha fazla otomobil ve iş kazası geçirdiği yapılan çalışmalarla ortaya çıkarılmıştır (19).

TÜTÜN KULLANIMININ ÜRETİCİ VE TÜKETİCİLER AÇISINDAN EKONOMİK ÖNEMİ

Tütün yada sigara içen bireylerin sağlıklarının olumsuz yönde etkilediği ve bunun bireysel ve toplumsal olarak ekonomik kayıplara neden olduğu bir gerçektir. Türkiye 'de 15 yaş nüfusun % 44 'ünün yani 16 milyon kişinin sigara içtiği saptanmıştır ve bu sayıya her gün 1500 kişi, her yıl 1.200.000 kişi katılmaktadır (9, 11, 21).

Türkiye 'de 1200 kişi üzerinde yapılan bir ankete katılanlardan 50 kişinin sigara harcaması kazancı= eşit düzeyde veya geçmektedir. Sigara tiryakiliği bireylerin çoğu kez mutfak masraflarını, giyim giderlerini ve sağlık için gerekli harcamaları ihmal etmelerine neden olmaktadır. Aylık 60.000-200.000 kazancı olanlar yerli filitreli sigara içmelde, 200.000 Tl 'si üzerinde aylık kazancı olanlar yabancı sigara içmektedirler. Ailesinden aldığı harçlıkla yabancı sigara içenlerin sayısı oldukça fazladır (7).

Günde bir paket yerli sigara içen bireyin ayda 10.000-15.000 TL 'sı, yabancı sigara içen bireyin 45.000-50.000 Tl 'sı harcama yaptığını söyleyebiliriz (Yerli sigara 500TL, Yabancı sigara 1600TL).

Tüketiciler açısından sigarayı bırakmanın ekonomik kazançları olacağı bir gerçektir. Ancak yurdumuzun dünyanın belli başlı tütün üreticileri arasında yer alması, geçimini tütün ekerek sağlayan 3 milyona yakın çiftçi ailesi ve milyonlarca tüccar, tütün fabrikalarında çalışan işçi, yönetici ve ülkenin ekonomik çıkarları gözönüne alındığından sigarayı bırakmanın ülke ekonomisine ve özellikle dış satırında önemli zararlara neden olacağı düşünülebilir (14, 16, 22).

Ancak tütün bitkisi sigara yapımı dışında başka alanlarda da kullanılabilir. Tütün yapraklarındaki en önemli alkaloid olan nikotin tarımda insektisit olarak kullanılan bir maddedir ve yaprakta % 2-6 oranında bulunur. Türkiye 'de yıllık 200-250 bin ton tütün yaprağı üretildiği göz önünde tutulursa bunun sigara yapımı için kullanılması ile 4000-5000 ton nikotinin kaybolduğu anlaşılacaktır. Bu maddenin tarım ilacı olarak kullanılması halinde yurdumuz dışarıdan dövizle getirilen insektisitlerden tasarruf etme olanağına kavuşacak, bunun yanında çevre sağlığı yönünden de daha az zararlı bir tarım ilacına sahip olacaktır.

Tütün bitkisinin başka bir önemli ürünü de tütün tohumudur. Bu tohumun içinde % 36-41 oranında yağ bulunur. ülkemizde her yıl yaklaşık 60000-70000 ton tütün tohumu elde edilmektedir. Elde edilen bu tohumlardan 20000-25000 ton yağ elde etme olanağı vardır. Bu yağ içinde nikotin ve başka zehirli maddelerin bulunmadığı, ayçiçek yağma eşdeğer bulunmuş bir yağdır,

Ülkemizde 1982 yılı verilerine göre tütün tarımının şimdiki şekli ile yılda kaybedilen 20000-25000 ton yağın parasal karşılığı 3 milyar liradır (1, 15).

Tütün bilkisinden bu alanlarda yararlanılması gerek geçimini tütün ekimi ile sağlayan çiftçiler, gerekse tütünün işlenmesi ve sigara haline getirilmesinde çalışanların bu alanlarda çalışmaları yoluyla geçimlerini sağlamaları ve gerekse ülke ekonomisi yönünden büyük kayıpların oluşmasını engelleyerek belki de daha fazla gelir sağlanmasına yol açacaktır.

Sigara tüketiminin azalmasına bağlı olarak tütün ekim alanlarının daraltılması söz konusu olacaksa, bu alanlar zaman içinde o koşullarda yetiştirilebilecek başka bitkilerin tarımına açılarak yararlanılabilir (15).

S U M M A R Y

The Leonorrile Side of Smoking

In this article: the econornic effects of smoking on the individual and the communitly economic statu, have been reviewed.

KAYNAKLAR

1. Akçasu, A : "Yağlı Toll= Üretimi Yönünden Tütün Tarımının Önemi", Bilim ve Teknik, 15 : (175), 27 Haziran 1982
2. Akkaynak, 5 : 'Tütün ve İnsan Sağlığı". Bilim ve Teknik, 15 : (172), 39-42, Mart, 1982.
3. _____ : 'Tıp ve Toplum Sorunu Olarak Sigara", Bilim ve Teknik, 15 : (173), 40-42, Nisan 1982.
4. Bayındır, C : "Sigara ve Akciğer", Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi. 25 (2), 715-721, 1986.
5. Bayülkem, F : "Sigara mı ? Sağlık mı ?" Milliyet Gazetesi (30 Nisan 1984), 5
6. Bilir, N "Sigara", Toplurn ve Hekim, 11. 63-67. 1978.
7. Bulvar Gazetesi, "İlle de Filitreli". (18 Kasım 1987), 2.
8. Cady, B : "Cost of Smoking", The New England Journal of Medicine, 308 : (18). 1105, May 1983.

9. Hürriyet Gazetesi, "Otobüste Sigaranın Zararları". (20 Ocak 1988), 10.
10. Hürriyet Gazetesi. "İzmarite Dikkat", (13 Ocak 1988), 3.
11. Hürriyet Gazetesi, "13 Şubat Sigaraya Veda Günü", (14 Ocak 1988), 10.
12. iose, C : "Kötü Alışkanlıklarınızı Bırakın-Sigara", Bilim ve Teknik, 15 : (178)38-39, Eylül 1982.
13. Masironi, R "Controlling the Smoking Epidemic A Summary of the Report of a Who Expert Committee", Who Chronicle, 33 : (9), 322-325, 1979.
14. Milliyet inceleme Grubu : "Sigaraya Veda 3", Milliyet Gazetesi, (10 Şubat 1988), 11.
15. Örs, Y : "Sigara Sorununa Eleştirel Bir Bakış 1". Bilim ve Teknik. 20 (233). 38-40, Nisan, 1987.
16. Ruacan, Ş : "Sigara Savaşım Kaybediyor muyuz?", Türk Kanser Araştırma ve Savaş Kurumu Haber Bülteni, (111) 32-33, Haziran 1981.
- IT. Sezer, E : "Sigaranın Ekonomiye Olumsuz Etkisi Var", Bilim Dergisi, 12. 22-23. 1984.
18. Willard, N : "Tobacco Third World Warning", Who Chronicle, 37 (3), 86-87, 1983.
19. World Health Organization. "Smoking Control Strategies in Developing Countries", 7-25 , Geneva 1983.
20. Yeni Asır Gazetesi, "Yangınlar Sigaradan Çıkıyor", (19 Ocak 1988), 10.
21. Yeni Asır Gatesi. "Her yıl 1.2 milyon Kişi Sigaraya Başlıyor". (9 Şubat 1988), 10.
22. Zabunoglu, Y : "Tütün İçimi ve Yasal Düzenlemeler", Bilim ve Teknik, 15 : (179). 40-42, Ekim, 1982.